

Vergaderjaar 1985–1986

18978

Invoering van enkelvoudige kamers bij de Hoge Raad en van de mogelijkheid dat dit college beslist in een beperkte samenstelling van drie raadsheren

Nr. 8

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 10 maart 1986

De opmerkingen van de leden van de V.V.D.-fractie in het eindverslag beantwoord ik als volgt.

Terecht wijzen deze leden erop dat uit de artikelen 324, eerste lid onder a 8° en tweede lid, en 426 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voortvloeit dat ook in verzoekschriftprocedures in cassatie het Openbaar Ministerie moet worden gehoord. Ingevolge artikel 429, eerste lid, van dat wetboek geschiedt dat in de vorm van een schriftelijke conclusie. Tot mijn voldoening kan uit de opmerkingen van deze leden worden afgeleid dat zij mijn standpunt, dat het nodig noch wenselijk is aan het Openbaar Ministerie de mogelijkheid te bieden om in verzoekschriftprocedures in cassatie mondeling te concluderen, kunnen onderschrijven.

De leden van de V.V.D.-fractie meenden voorts dat de mogelijkheid van behandeling en beslissing door drie raadsheren niet dient te gelden voor de gevallen waarin de Hoge Raad niet als cassatierechter fungeert, waarbij deze leden wezen op de gevallen bedoeld in de artikelen 88, 89, 91 en 92 van de Wet op de rechterlijke organisatie. Zij voerden aan dat het in deze artikelen zaken betreft met een principiële karakter, die overigens zelden voorkomen en voor de werklast van de Hoge Raad dus weinig relevant zijn.

Ik wil er allereerst op wijzen dat de voorgestelde wijziging van artikel 102 van de Wet op de rechterlijke organisatie niet beperkt is tot de gevallen waarin de Hoge Raad als cassatierechter fungeert. In de voorgestelde formulering kan ook in andere gevallen, zoals bij voorbeeld in het geval bedoeld in artikel 31, vierde lid, van de Uitleveringswet, van de beperkte formatie gebruik worden gemaakt. Dat is ook de bedoeling. Mede gezien de waarborgen waarmee de voorgestelde wijziging is omgeven, is er geen goede grond om deze strikt te beperken tot de cassatierechtspraak. De door deze leden genoemde artikelen hebben ook niet zonder meer betrekking op zaken met een principiële karakter dan cassatiezaken. Voorzover dat wel het geval zou kunnen zijn, geven wettelijke bepalingen zelf aan dat de Hoge Raad in een bijzondere samenstelling recht spreekt: men zie artikel 103 R.O., alsmede artikel 368 Rv. De tekst van het nieuwe artikel 102 R.O. laat deze bijzondere gevallen onverlet, daar uit het eerste en het tweede lid, in hun onderlinge samenhang bezien, kan worden afgeleid dat de mogelijkheid van behandeling en beslissing door drie raadsheren beperkt is tot de gevallen

waarin de Hoge Raad in beginsel met vijf raadsheren recht spreekt. Voor het overige meen ik dat er geen aanleiding is, om op grond van principiële of andere bijzondere redenen uitzonderingen te formuleren op de in artikel 102, tweede lid, voorgestelde mogelijkheid. Dit betekent dat deze bepaling ook zal gelden voor de gevallen bedoeld in de artikelen 88, 89 en 91 R.O. Het is juist dat de in deze zaken bedoelde gevallen zelden voorkomen, maar dat is op zich onvoldoende reden om hen van de werking van het voorgestelde artikel 102, tweede lid, R.O. uit te zonderen. Vanuit een oogpunt van wetssystematiek verdient het de voorkeur, geen uitzonderingen op te nemen indien daartoe geen goede gronden zijn.

Met betrekking tot de bezwaren die deze leden wederom aanvoerden tegen de term «pleitnota» in het voorgestelde artikel 408a Rv. heb ik in de memorie van antwoord opgemerkt daarvoor op zichzelf begrip te hebben, doch anderzijds bevreesd te zijn voor een mogelijke verzwaring van de procedure indien het aantal schriftelijke gedingstukken wordt uitgebreid. Ik ben tot de conclusie gekomen dat het mogelijk is toch aan de bezwaren van deze leden tegemoet te komen, zonder dat dit ten koste gaat van de duidelijkheid en de overzichtelijkheid van de regeling, door de term «pleitnota» te vervangen door: schriftelijke toelichting. Voor het gebruik van deze term pleit de omstandigheid dat ook voor de verzoekschriftprocedure in artikel 428, tweede lid, Rv., zoals dit bij aanvaarding van dit wetsontwerp zou komen te luiden, het begrip schriftelijke toelichting wordt geïntroduceerd. Wel zal dan in de wet moeten worden verduidelijkt dat voor de toepassing van de artikelen 412, tweede lid, 417 en 418, eerste lid, de schriftelijke toelichting geldt als pleidooi. Bij nota van wijziging stel ik voor artikel 408a Rv. van het wetsontwerp in die zin te wijzigen en aan te vullen. Ik meen dat, nu op deze wijze aan de bezwaren van deze leden tegen de term «pleitnota» tegemoet wordt gekomen, deze bezwaren thans verder geen bespreking meer behoeven. Wel wil ik hier nog aan toevoegen dat een stelsel van een wettelijke termijn waarbinnen partijen zouden dienen te kiezen tussen een pleidooi en een schriftelijke toelichting, zoals door deze leden gesuggereerd, mij niet aantrekkelijk voorkomt, daar niet bekend is of een zodanig stelsel in de praktijk goed zou werken. Ik neem hierbij in aanmerking dat een dergelijk stelsel noch door de balie, noch door de Hoge Raad is voorgesteld. Men moet naar mijn mening vermijden dat de wettelijke regeling aanleiding geeft tot verschillen tussen de behandeling van partijen die mondeling willen pleiten enerzijds, en die van partijen die een schriftelijke toelichting willen geven anderzijds. Dergelijke verschillen kunnen leiden tot niet te voorziene, en wellicht ook ongewenste, effecten op de procespraktijk.

De leden van de V.V.D.-fractie wezen vervolgens op een anomalie, althans een onduidelijkheid, die als ik deze leden goed begrijp hierin zou bestaan dat in het geval dat volstaan wordt met het overleggen van pleitnota's (volgens de nota van wijziging: schriftelijke toelichtingen) niet aanstonds een verwijzing naar de meervoudige kamer behoeft plaats te vinden, terwijl ook in deze gevallen een dergelijke verwijzing wel moet plaatsvinden wanneer arrest wordt gevraagd.

Dienaangaande merk ik het volgende op. De artikelen 408a Rv. en 102 R.O. van het wetsontwerp hangen met elkaar samen in die zin, dat *alle* zaken in een vroeger of later stadium door de enkelvoudige kamer, die slechts als rolrechter fungeert, *moeten* worden verwezen naar de meervoudige kamer, hetgeen in dit geval wil zeggen een kamer bestaande uit vijf raadsheren. Deze kamer van vijf is dus de sluis die alle zaken moeten passeren. Vervolgens *kan* de voorzitter van de vijfvoudige kamer in beginsel alle zaken, dus, indien die hem «daartoe geschikt voorkomen», ook zaken waarin mondeling zal worden gepleit, doen behandelen en beslissen door drie leden van die kamer. Ieder van deze drie leden kan echter vervolgens op zijn beurt bewerkstelligen dat de behandeling wordt overgenomen door de voltallige, vijfvoudige kamer.

Omdat het in ontvangst nemen van pleitnota's (schriftelijke toelichtingen) geen inhoudelijke werkzaamheden impliceert, behoeft te dien einde de zaak door de rolrechter nog niet naar de meervoudige (vijfvoudige) kamer te worden verwezen. Hij moet in dit geval daartoe pas overgaan als arrest wordt gevraagd, dat wil zeggen nadat de pleitnota's (schriftelijke toelichtingen) zijn overgelegd. Daarentegen zal de rolrechter de zaak naar de meervoudige (vijfvoudige) kamer moeten verwijzen wanneer mondeling pleidooi wordt gevraagd, aangezien pleidooien in geen geval kunnen worden gehouden voor de enkelvoudige kamer (de rolrechter). Wel kan, zoals gezegd, de voorzitter van de vijfvoudige kamer in dit geval bepalen dat het pleidooi (en de verdere behandeling en beslissing) zal plaatsvinden voor (door) drie raadsheren.

Naar aanleiding van verdere vragen van deze leden te dier zake merk ik nog op dat in de gevallen bedoeld in artikel 408a Rv. van het wetsontwerp, tweede lid, onderdelen a en c, het van het beleid van de rolrechter en van de omstandigheden afhangt, op welke rolzitting de verwijzing naar de meervoudige (vijfvoudige) kamer plaatsvindt. Zo is denkbaar dat op de rolzitting waarop pleidooi wordt gevraagd niet aanstonds een datum voor het pleidooi kan worden bepaald, in welk geval het doelmatig kan zijn dat de rolrechter de zaak te dien einde aanhoudt tot de volgende rolzitting en dan dus niet aanstonds, maar pas op de volgende rolzitting de zaak verwijst naar de meervoudige kamer.

In dit verband, alsmede in verband met de door deze leden aan de orde gestelde vraag of moet worden gesproken van *een* (enkelvoudige of meervoudige) kamer of van *de* (enkelvoudige of meervoudige) kamer, zou ik tenslotte nog willen verwijzen naar de artikelen 288a en 288b Rv., waaraan de tekst van de onderhavige voorstellen deels is ontleend; men zie ook het onlangs ingevoegde artikel 344 Rv. In al deze artikelen wordt het lidwoord «de» gebruikt, niet omdat er maar één kamer zou zijn, maar omdat hier het begrip kamer in een algemene, strikt procesrechtelijke betekenis wordt gebezigd, waarbij het slechts aankomt op onderscheid tussen enkelvoudige en meervoudige kamers. De vraag hoeveel kamers van iedere soort er zijn is daarbij niet aan de orde, daar die vraag meer van intern-organisatorische aard is.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes